

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน
ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา ในด้านการใช้หลักสูตรและ เอกสาร
ประกอบหลักสูตร การใช้เทคนิคการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การจัด
กิจกรรม เสริมหลักสูตร และสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร

1.1 ตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู
ของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา
จำนวน 343 คน เป็นผู้บริหารจำนวน 57 คน ครูจำนวน 286 คน

1.2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้สังเกต ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน
ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา ในเขตท้องที่ 7 จังหวัด คือ
อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด จังหวัดละ 2 โรงเรียน
รวม เป็นจำนวนโรงเรียนที่ใช้สังเกตทั้งสิ้น 14 โรงเรียน

1.3 ตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4, 5 และ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง
ชายแดนด้านไทย-กัมพูชา ที่ใช้สังเกต โรงเรียนละ 12 คน รวม เป็นจำนวนนักเรียนที่ใช้ตอบ
แบบสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 168 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและการทดลองนำไปใช้แล้ว โดยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ เลือกตอบและแบบปลายเปิด ส่วนแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบึงสามพัน ช่วยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด 343 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.75 ส่วนการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยออกไปสังเกตโรงเรียนทั้งหมด 14 โรงเรียน และสัมภาษณ์นักเรียนในโรงเรียนที่ใช้สังเกต จำนวนทั้งสิ้น 168 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามผู้บริหารและครู นำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของ ตารางประกอบความเรียง ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะนำมาจัด เป็นหมวดหมู่และนำเสนอในรูปแบบของ ความเรียง

4.2 แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์นำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของ ตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมด เป็นเพศชาย ส่วนมาก มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ทำการสมรสแล้ว มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ภูมิลาเนาเดิมเป็นคน ท้องถิ่นอื่น สถานที่พักในปัจจุบัน คือ พักบ้านส่วนตัวนอกหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีประสบการณ์ ปฏิบัติงานที่โรงเรียนชายแดนแห่งนี้ระหว่าง 1-5 ปี เดินทางไปโรงเรียนโดยรถจักรยานยนต์ และ ได้รับ เบี้ยกัณฑ์ เป็นสวัสดิการพิเศษแตกต่างจากข้าราชการครูโดยทั่วไป

1.2 สถานภาพของครู

ครูที่เป็นตัวอย่างประชากรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-30 ปี สมรสแล้ว มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ภูมิลำเนาเดิม เป็นคนท้องถิ่นอื่น สถานที่พักประจำในปัจจุบัน คือ บ้านพักครู มีประสบการณ์การปฏิบัติงานที่โรงเรียนชายแดนแห่งนี้ระหว่าง 1 - 5 ปี เดินทางไปโรงเรียน ลักษณะการสอนจะสอนประจำชั้น โดยมีชั่วโมงสอน 25 ชั่วโมงขึ้นไป/สัปดาห์ ได้รับ เบี้ยกันดาร เป็นสวัสดิการพิเศษแตกต่างจากข้าราชการครูโดยทั่วไป

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา

2.1 ด้านการใช้หลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากมีวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน โดยจัดทำแผนงาน เพื่อพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนปีละครั้ง จัดเผยแพร่เอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรให้แก่ครูในโรงเรียนรับรู้ทุกภาคเรียน ส่วนการผลิตเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการสอนไม่ได้จัดทำด้านการใช้หลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสนองคล้องกันคือ โรงเรียนมีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้ระดับปานกลาง ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้วยการจัดหา เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู ไว้ใช้ในโรงเรียน และส่งเสริมการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร โดยการแจกเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครูไว้ใช้เป็นรายบุคคลอย่างเพียงพอ เอกสารประกอบหลักสูตรที่โรงเรียนนำไปใช้เป็นประจำ คือ คู่มือครู/คู่มือการสอน และหนังสือเรียน เอกสารประกอบหลักสูตรที่นำมาใช้ ส่วนมากได้รับมาจากสำนักงานการศึกษาอำเภอและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทางโรงเรียนไม่ได้จัดทำเอกสาร เสริมหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์ใดเกี่ยวกับการสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน ผู้บริหารส่วนมากตอบว่า การสู้รบบริเวณชายแดนเป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ ทำให้ครูและนักเรียนขวัญเสียไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติได้ ส่วนครูร้อยละ 38.34 ตอบสนองคล้องกับผู้บริหารว่า การสู้รบบริเวณชายแดนทำให้ครูและนักเรียนขวัญเสียไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติได้ ส่วนครู ส่วนมากร้อยละ 39.85 ตอบว่าการสู้รบบริเวณชายแดนไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยถือว่าการสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนเป็นเรื่องปกติ ไม่มีการสะทกสะท้านแต่อย่างใด

2.2 ด้านการใช้เทคนิคการสอน

ครูส่วนมากจะสอนเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ไม่ครบตามหลักสูตรกำหนด สาเหตุเนื่องจากเนื้อหามีมากเกินไป วิธีการสอนที่ครูใช้ส่วนมากจะสอนโดยการบรรยาย ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากให้การสนับสนุนและส่งเสริมการสอนแก่ครูในโรงเรียน โดยจัดครูเข้าสอนประจำชั้นเรียนตามความสามารถ ด้านการใช้เทคนิคการสอนในหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสนองคล้อยกัน คือ เมื่อครูไม่สามารถดำเนินการสอนในเนื้อหาบางกลุ่มประสบการณ์ได้ จะแก้ปัญหาโดยให้เพื่อนครูที่มีความสามารถช่วยสอนแทน ส่วนการมาเรียนของนักเรียนในระหว่างมีการสู้รบเกิดขึ้นบริเวณชายแดนนักเรียนมาเรียน โดยเฉลี่ยในหนึ่งเดือนคิดเป็นร้อยละ 81 - 90 ซึ่งผู้บริหารและครูแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อนักเรียนขาดเรียน โดยจัดครูสอนซ่อมเสริมให้หลังเลิกเรียน

2.3 ด้านการใช้สื่อการสอน

ผู้บริหารและครูส่วนมากตอบสนองคล้อยกันว่า ผู้บริหารให้การช่วยเหลือครูในการจัดทำสื่อการสอนประกอบบทเรียนโดยจัดหาหนังสือคู่มือเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนมาให้จัดอบรมเกี่ยวกับการใช้และการผลิตสื่อการสอนแก่ครูในโรงเรียน โดยมีหน่วยงานที่จัดอบรมให้คือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สื่อการสอนที่นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นประจำ คือ บัตรคำ สื่อการสอนที่ไม่ค่อยได้ใช้ คือ แถบประโยค และสื่อการสอนที่ไม่ใช้เลยคือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ รองลงมาคือ เครื่องฉายสไลด์ สื่อการสอนที่ผู้บริหารและครูส่วนมากตอบว่ามีจำนวนเพียงพอ คือ บัตรคำ สื่อการสอนที่มีจำนวนไม่เพียงพอ คือ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รองลงมาคือ หุ่นจำลอง ของจริง สื่อการสอนที่ไม่มีใช้เลยคือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และเครื่องฉายสไลด์ วิธีจัดหาสื่อการสอน โรงเรียนหามาโดยซื้อด้วยเงินรายหัวของนักเรียนและผลิตขึ้นใช้เอง ส่วนงบประมาณที่นำมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนได้มาจากงบประมาณรายหัวของนักเรียน การช่วยเหลือในการผลิตและจัดหาสื่อการสอนจากหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานราชการอื่น ๆ ผู้บริหารและครูส่วนมากตอบว่าได้รับความช่วยเหลือบ้าง นาน ๆ ครั้ง ส่วนการจัดเก็บสื่อการสอนผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากร้อยละ 51.92 ตอบว่า โรงเรียนยังไม่มีห้องเก็บสื่อการสอนโดยเฉพาะจะเก็บไว้ในห้องเรียน โดยทำเป็นมุมเก็บสื่อการสอนไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้อง รองลงมาผู้บริหารร้อยละ 48.08 ตอบสอดคล้องกับครูส่วนมากกว่า โรงเรียนมีห้องเก็บสื่อการสอนโดยเฉพาะ

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากตอบว่า ครูในโรงเรียนมีความรู้และประสบการณ์ ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับครูส่วนมากได้รับความรู้และประสบการณ์ ด้านการวัดและประเมินผล โดยการศึกษาจากตำราและเอกสารด้วยตัวเอง วิธีการวัดและประเมินผลที่ครูส่วนมากใช้ คือ วิธีสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนควบคู่ไปกับการใช้แบบทดสอบ และแก้ปัญหาเมื่อนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยวิธีจัดสอนซ่อมเสริมให้หลังเลิกเรียน รายการที่ผู้บริหารและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกันคือ ครูเคยได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โดยศึกษานิเทศก์ประจำอำเภอ การสร้างแบบทดสอบวัดผลปลายภาคหรือปลายปี ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้สร้างแบบทดสอบให้ การจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบทางโรงเรียนไม่ได้จัดทำสาเหตุเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ การสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน ผู้บริหารและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกันว่า การสู้รบบริเวณชายแดนทำให้นักเรียนขาดสอบ อันเป็นผลให้ครูต้องเสียเวลามาจัดสอบซ่อมให้ภายหลัง

2.5 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากได้รับเงินงบประมาณมาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน โดยได้รับจากการบริจาคของครู นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นส่วนใหญ่ และดำเนินวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน โดยจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินงานและขอความร่วมมือ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกันคือ การประชุมอบรมนักเรียนทุก ๆ วันสุดสัปดาห์ โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนจัดทำจัดกลุ่มอาสาสมัครเพื่อทำงานให้โรงเรียน จัดกิจกรรมวันไหว้ครู จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่ม จัดนิทรรศการและป้ายนิเทศทางวิชาการ จัดอบรมวิธีหลบภัยเมื่อมีการสู้รบเกิดขึ้น จัดให้นักเรียนซึ่งนำนักวัดส่วนสูง จัดกิจกรรมสหกรณ์ และจัดกิจกรรมทำแปลงสาธิตการเกษตร ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวทางโรงเรียนจะจัดทำในเวลาเรียน ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ทุกด้านเพิ่มขึ้น และรู้จักทำงาน เป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้น ทางโรงเรียนมีการประเมินผลเป็นบางกิจกรรม และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

2.6 ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนมากจัดตั้งขึ้นโดยเงินงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีลักษณะที่ตั้งไม่เหมาะสมคือ ตั้งอยู่ห่างจากชายแดนระหว่าง 1-28 กิโลเมตร และไม่ปลอดภัย เพราะอยู่ในวิถีกระสุนปืนใหญ่ของฝ่ายตรงข้าม เมื่อมีการสู้รบเกิดขึ้นบริเวณชายแดน มักจะมีกระสุนปืนใหญ่พัดหลง เข้ามาตกในบริเวณโรงเรียนอยู่เสมอ โรงเรียนส่วนมากจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนอยู่ระหว่าง 122-359 คน ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยงบประมาณที่ได้รับจะสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านการจัดทำโครงการอาหารกลางวัน เป็นส่วนใหญ่

รายการ ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกัน คือ ไม่เคยมีทหารต่างชาติหรือผู้ก่อการร้าย เข้ามาก่อความไม่สงบหรือ เข้ามารบกวนในโรงเรียน แต่ผู้บริหารและครูไม่ค่อยมั่นใจในความปลอดภัยนัก เพราะไม่ได้รับการฝึกการใช้อาวุธและไม่มีอาวุธป้องกันตัว การได้รับความคุ้มครองและป้องกันอันตรายจากการสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน ก็ได้รับการคุ้มครองและป้องกันเป็นครั้งคราว โดยมีงบประมาณสนับสนุนให้ชุดหลุมหลบภัยขึ้นในโรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากยังตอบสอดคล้องกันว่า เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะมาตรวจเยี่ยมโรงเรียนก็คือ เมื่อโรงเรียนได้รับความเสียหายจากการสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนเท่านั้น ส่วนการร่วมมือช่วยเหลือของชุมชนส่วนมากจะให้ความร่วมมือโดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นส่วนใหญ่

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1 ด้านการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากร้อยละ 51.92 ตอบว่า โรงเรียนมีเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ รองลงมาผู้บริหารร้อยละ 50.00 ตอบสอดคล้องกับครูส่วนมาก ว่าไม่สามารถจัดหาหนังสือเอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้ค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรได้

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า สาเหตุเพราะมีครูไม่ครบชั้นเรียน ประกอบกับครูมีงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน เช่น งานธุรการ การเงิน และงานวัสดุต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เต็มที่ ควรบรรจุครูเพิ่มให้เต็มอัตรา จัดหาครูบรรจุในตำแหน่งงานธุรการโดยเฉพาะ ควรจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรให้โรงเรียนอย่างเพียงพอ ควรจัดให้ศึกษานิเทศก์ออกนิเทศการใช้หลักสูตรและกิจกรรมการสอนบ่อย ๆ นอกจากนี้การจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ควรจะให้ครูเข้าอบรมพร้อมกันทั้งหมด ไม่ควรอบรมเฉพาะผู้บริหารแล้วนำมาถ่ายทอดเพียงฝ่ายเดียว

3.2 ด้านการใช้เทคนิคการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากตอบว่ามีปัญหาคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์บางกลุ่ม ครูส่วนมากตอบว่ามีปัญหาคือ เนื้อหาการสอนมากทำให้สอนไม่ทันตาม เวลาที่หลักสูตรกำหนด

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีครูที่มีความชำนาญการหรือจบวิชา เอก เฉพาะมาสอน เนื้อหาวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ งานช่าง งานประดิษฐ์ งานบ้านและงานเกษตร และควรจัดให้มีการอบรมเพิ่มเติม เกี่ยวกับการใช้เทคนิคการสอนแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ด้านการใช้สื่อการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีปัญหาคือ มีสื่อการสอนไม่เพียงพอ และขาดเงินงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ทางราชการควรมีงบประมาณสนับสนุนให้จัดซื้อสื่อการสอนที่ครูต้องการนอกเหนือจากที่ทางราชการกำหนดมาให้ และควรจัดอบรมวิธีการผลิตและการใช้สื่อการสอนให้มากกว่านี้

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกันว่า มีปัญหาครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนได้

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้แก่ครูในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ หรือจัดหาคู่มือการสร้าง

เครื่องมือการวัดและประเมินผลมาให้ นอกจากนี้จุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มมีมากเกินไป ควรลดลงให้เหลือ เฉพาะจุดประสงค์ใหญ่ ๆ ที่เป็นหลัก ไม่ควรจะมีจุดประสงค์ย่อยจนเกินไป

3.5 ด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกัน คือ มีปัญหาขาดเงินงบประมาณ สนับสนุนในการจัดทำโครงการต่าง ๆ

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า โรงเรียนมีเงินงบประมาณสนับสนุนด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในโรงเรียนน้อยมาก ทางราชการน่าจะจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดทำโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

3.6 ด้านสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนโดยทั่วไป

ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกัน คือ สถานที่ตั้งของโรงเรียนไม่เหมาะสม เพราะตั้งอยู่ในบริเวณที่ต้องเสี่ยงกับภัยสงครามตลอดเวลา

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ทางราชการควรดูแลและให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของครูตลอดเวลา ไม่ใช่จัดทำให้เฉพาะเมื่อมีเหตุการณ์สู้รบเกิดขึ้นเท่านั้น

สรุปผลจากการสัมภาษณ์นักเรียน

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีอายุ 11 ปี พักอยู่กับบิดามารดาซึ่งมีอาชีพทำนา ทำไร่ ในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ และใช้ภาษา เขมร เป็นภาษาพูดที่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ภาษาอีสาน (ลาว)

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เมื่อมีการสู้รบเกิดขึ้นบริเวณชายแดนนักเรียนส่วนมากจะรู้สึกกลัวไม่กล้าไปโรงเรียน ได้รับการฝึกอบรมวิธีหลบภัยโดยครูเป็นผู้ฝึกให้ ทางโรงเรียนให้ความคุ้มครองและป้องกันอันตรายจากการสู้รบบริเวณชายแดนโดยมีหลุมหลบภัยให้โรงเรียนละ 1 - 3 หลุม นักเรียนส่วนมาก ร้อยละ 52.98 ตอบว่าไม่เคยมีผู้ก่อการร้ายหรือทหารต่างชาติเข้ามาก่อแค้นหรือก่อความไม่สงบภายในโรงเรียนหรือในหมู่บ้าน รองลงมานักเรียนร้อยละ 44.05 ตอบว่า เคยมีผู้ก่อการร้าย

หรือทหารต่างชาติ เข้ามาก่อความโดยมา จี้ ปล้น เอาเสบียงอาหารจากชาวบ้านและคณะครู นาน ๆ ครั้ง ด้านการเรียนการสอนนักเรียนส่วนมากตอบว่า ครูในโรงเรียนจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ประจำห้องเรียนโดยจัดมากในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนเคยเชิญ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่อนามัยเป็นวิทยากรภายนอกมาช่วยสอนเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ ไข้มาลาเรีย และการปฐมพยาบาลให้กับนักเรียน ส่วนวิธีการสอนที่ครูใช้มากคือ การสอนโดยให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการบรรยายสื่อการสอนที่ครูใช้คือ แผนภูมิ/แผนที่ วิทยุโรงเรียน และบัตรคำ ครูใช้วิธีวัดผลโดยใช้แบบทดสอบและแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนสอบไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยสอนซ่อมเสริมให้แล้วสอบใหม่ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดมาก คือ การอบรมนักเรียนหน้าเสาธงตอนเช้า การจัดกลุ่มอาสาสมัครเพื่อทำงานให้โรงเรียน การจัดกิจกรรมวันไหว้ครู การดำเนินงานอนามัยโรงเรียน การจัดห้องสมุดในโรงเรียน และการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการหลบภัย โดยโรงเรียนใช้เวลาเรียนจัดทำกิจกรรมดังกล่าว ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ ได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น

ส่วนปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนส่วนมากมีปัญหาด้านการศึกษา แคลน อุปกรณ์ เครื่องเขียน แบบเรียน

ผลจากการสังเกตโรงเรียน

ด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนทุกโรงเรียนตั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม เพราะอยู่ใกล้ชายแดนกับพม่ามาก ห่างจากชายแดนไม่เกิน 1 - 20 กิโลเมตร ได้รับการตกแต่งโดยมีสนามโรงเรียนสะอาดและกว้างขวางทุกโรงเรียน อาคารเรียนเป็นอาคารถาวร ในจำนวนนี้ 13 ใน 14 โรงเรียน เป็นอาคารถาวรสร้างคงทนแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี มีเพียง 1 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้นที่เป็นอาคารถาวรแต่ชำรุด สภาพห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างพอเหมาะ ปราศจากสิ่งรบกวนจากเสียง ฝุ่น กลิ่น ควัน โรงเรียน จำนวน 11 ใน 14 โรงเรียน มีส้วมและที่บัสสาวะอย่างเพียงพอตามที่เกณฑ์มาตรฐานกำหนดและสะอาดเรียบร้อย มีเพียง 2 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้นที่มีจำนวนไม่เพียงพอตามที่เกณฑ์มาตรฐานกำหนดแต่สะอาดได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี ลักษณะโรงอาหารและอุปกรณ์ประจำโรงอาหาร โรงเรียนจำนวน 13 ใน 14 โรงเรียน ไม่มีโรงอาหารโดยเฉพาะ มีเพียง 1 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้น ที่มีโรงอาหารแยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ การจัดห้องพยาบาล โรงเรียนจำนวน 11 ใน 14 โรงเรียน ไม่มีห้องพยาบาลโดยเฉพาะ มีเพียง

3 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้นที่มีห้องพยาบาลโดยเฉพาะ ส่วนลักษณะห้องสมุดโรงเรียน โรงเรียน 8 ใน 14 โรงเรียน ไม่มีห้องสมุดโดยเฉพาะ มีเพียง 6 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้นที่มีห้องสมุดแยกเป็นสัดส่วน โดยเฉพาะ

ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนทุกโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร คู่มือครู ใ้ไว้ใช้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ จัดสอนวิชาชีพพื้นฐานและให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้านในด้านวิชาชีพของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนจัดปลูกต้นไม้ ภายในบริเวณโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่เรียนช้าประยุกต์และปรับปรุงเทคนิคการสอนโดยนำสื่อมาใช้ ประกอบการสอน เช่น วิทยุ ส่วนการบริการวัสดุสำหรับให้ครูใช้ทำสื่อการสอนและส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้ มีโรงเรียนจำนวน 12 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้น ที่ให้บริการอย่างเพียงพอ ในเรื่องเกี่ยวกับการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ผลิตเป็นสื่อการสอนนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียน ไม่มีการส่งเสริมแต่อย่างใด

ด้านการบริการและสวัสดิการ โรงเรียนทุกโรงเรียน มีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลความปลอดภัย มีหลักฐานบันทึกการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำวัน จัดสวัสดิการให้แก่ครู โดยมีบ้านพักครู มีเบี้ยเลี้ยงภัย มีประกันชีวิตให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน สนับสนุนเผยแพร่ข่าวสารความก้าวหน้าทางการศึกษาให้ครูรับทราบตลอดเวลา ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนโดยแจกอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า และบริการอาหารกลางวัน ส่วนการจัดบริการแนะแนว และการจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ ภายในโรงเรียน มีโรงเรียนจำนวน 13 ใน 14 โรงเรียน เท่านั้น ที่มีการจัดบริการอย่างเพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. ด้านการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสนองต่อคลังกันว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้ระดับปานกลาง และมีปัญหาเอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่สามารถจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้ค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรได้

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว เนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนและอยู่ในชนบทห่างไกล นักเรียนมีฐานะยากจน จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่ามีจำนวนนักเรียนร้อยละ 94.05 ชายแคลนสมุด และร้อยละ 80.36 ชายแคลนเครื่องแบบนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากที่ตอบว่านักเรียนในโรงเรียนมีฐานะยากจน เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านภาษาถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะพื้นที่บริเวณชายแดนจะมีประชาชนจากทั่วทุกภาคของประเทศย้ายเข้า-ออก เป็นประจำ ยามใดที่เหตุการณ์สงบก็จะมีประชาชนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานเพื่อทำมาหากิน เมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบหรือมีการสู้รบเกิดขึ้น บริเวณชายแดนก็จะย้ายออกจากพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแถบนี้ใช้ภาษาพูดแตกต่างกันไป จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า มีนักเรียนใช้ภาษาเขมร เป็นภาษาพูดที่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาอีสาน อันเป็นผลทำให้การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนมีปัญหา เป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ ติโพบูลย์ (2523) พบว่า สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้านในท้องถิ่น เป็นปัญหามากในการเรียนการสอน

นอกจากนี้โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวชายแดนยังประสบปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ตามแนวชายแดนกัมพูชาบางพื้นที่ จะมีการสู้รบกันของเขมรฝ่ายต่าง ๆ บางครั้งผลจากการสู้รบก็มีกระสุนปืนใหญ่พัดหลง เข้ามาตกในเขตไทยใกล้ ๆ กับบริเวณโรงเรียนดังเช่น จากรายงานเหตุการณ์ชายแดนของอำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2532 ได้มีการสู้รบของกองกำลังต่างชาติ บริเวณประเทศกัมพูชา ตลอดตามแนวชายแดนไทยด้านบ้านใหม่ปากช่อง บ้านแสนสุข และบ้านคลองน้ำใส มีกระสุนปืนใหญ่จากประเทศกัมพูชา เข้ามาตกลงบน

อาคารเรียนบ้านแสนสุข ทำให้อาคารเรียนได้รับความเสียหาย เป็นเหตุให้ครูและนักเรียน
 ขวัญเสียไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติได้ บางครั้งนักเรียนก็กลัวไม่กล้า
 มาโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า นักเรียนร้อยละ 73.21 ตอบว่า
 กลัว ไม่กล้ามาโรงเรียนขณะที่มีการสู้รบ เกิดขึ้นบริเวณชายแดน ซึ่งสอดคล้องกับการตอบแบบ
 สอบถามของผู้บริหาร และครูส่วนมากที่ตอบว่าการสู้รบบริเวณชายแดนทำให้ครูและนักเรียน
 ขวัญเสีย ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติได้

จากสาเหตุดังกล่าวแล้วแต่ทำให้การใช้หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน
 ประถมศึกษา ในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา ได้ผลไม่
 เต็มที่ทั้งสิ้น

ส่วนปัญหาโรงเรียนมีเอกสารประกอบหลักสูตรจำนวนไม่เพียงพอและไม่สามารถ
 จัดหาเอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้ค้นคว้า เพิ่มพูนความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนว
 หลักสูตรได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลอ มงคลการุณย์ (2530) ซึ่งพบว่า หนังสืออ่าน
 ประกอบหรือหนังสือค้นคว้าแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครู ทั้งนี้
 เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้ผลิตเอกสารเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตรเพิ่มเติม เห็นได้จาก
 การตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนไม่ได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพิ่มเติม
 ประกอบกับข้อจำกัดทางงบประมาณที่โรงเรียนได้รับในแต่ละปีมีจำนวนน้อย เพราะการจัดสรร
 งบประมาณของทางราชการนั้นส่วนใหญ่ต้องใช้จ่ายเป็นค่าเงินเดือนครู นอกจากนั้นยังมีงบประมาณ
 ค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ อีก ได้แก่ ค่าใช้สอย ค่าตอบแทน ตลอดจนสิ่งก่อสร้าง จึงเหลืองบประมาณ
 เพื่อเป็นค่าส่ง เสริมหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนจำนวนค่อนข้างน้อยมาก จึงทำให้ทาง
 โรงเรียนไม่มีงบประมาณจัดซื้อเอกสารประกอบหลักสูตรหรือเอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้ค้นคว้าใน
 ส่วนที่ขาดได้ ประกอบกับบางโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก ความจำเป็นและความต้องการใช้หนังสือ
 ดังกล่าวก็มีมากขึ้นด้วย ในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการ
 แก้ปัญหาในเรื่องขาดแคลนหนังสือสำหรับศึกษาค้นคว้า โดยได้จัดตั้งห้องสมุดขึ้นในโรงเรียนที่เป็น
 ที่ทำการของกลุ่มก่อน เพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติดำเนินการด้าน
 วิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาในรูปของกลุ่มโรงเรียน และเมื่อจัดห้องสมุดในโรงเรียนที่เป็น
 ที่ทำการของกลุ่มแล้ว โรงเรียนนั้นก็ให้บริการโรงเรียนทุกโรงเรียนในกลุ่มได้ และตามแผนพัฒนาการ
 ศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ได้ตั้ง เป้าหมายไว้ว่า จะจัดให้มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานครบทุกโรง ภายในปี 2534 ดังนั้น ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ปัญหาเรื่องการขาดแคลนหนังสือสำหรับศึกษาค้นคว้าของครูและนักเรียนน่าจะลดลง

2. ด้านการใช้เทคนิคการสอน

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย สอนเนื้อหาได้ ไม่ครบตามหลักสูตรกำหนด และบาง เนื้อหาในบางกลุ่มประสบการณ์ก็ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในกรณีที่พบว่า ครูยังใช้วิธีการสอนโดยการบรรยายนั้น เนื่องมาจากครูผู้สอนส่วนมากยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร ยังคงใช้วิธีสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดตัวผู้สอน เป็นหลักซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิท เห่งาสุทธิ (2527) พบว่า ปัญหาอย่างหนึ่งที่โรงเรียนประถมศึกษาประสบอยู่ในระดับสูง คือ ครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่เอื้อต่อแนวทางของหลักสูตร นอกจากนี้งานวิจัยของ ประเสริฐ ชาวงษ์ (2524) พบว่า ปัญหาที่ครูใหญ่ประสบในระดับความถี่สูงในการบริหารงานวิชาการคือ นอกจากครูไม่กระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเองแล้ว ครูยังไม่เข้าใจหลักสูตรอีกด้วย อีกสาเหตุหนึ่งอาจ เนื่องมาจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 โดยจัดให้มีการประเมินคุณภาพนักเรียนแต่ละปี นำผลที่ได้จากการประเมินมาจัดอันดับคุณภาพ เปรียบเทียบในระดับจังหวัด เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้ครูต้อง เปลี่ยนวิธีการจัดการ เรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร กล่าวคือ การสอนของครูจะ เน้นหนักทางด้านความรู้ความคิดมากเกินไป จนจะ เลยหรือไม่มีเวลาเพียงพอที่จะ เน้นการฝึกภาคปฏิบัติและด้านการฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้ เป็นคนที่มีลักษณะสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียน อยู่ในเกณฑ์และ เป้าหมายของจังหวัดที่กำหนดไว้ ดังนั้น ลักษณะการจัดการเรียนการสอนของครูจึง เป็นการ เน้น เฉพาะด้าน คือ ด้านความรู้ มากเกินไปจนจะ เลยการ เน้นภาคปฏิบัติควบคู่กัน

ส่วนการสอนเนื้อหาได้ไม่ครบตามที่หลักสูตรกำหนดนั้น จากการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากตอบว่า สาเหตุเนื่องมาจากเนื้อหามีมากเกินไปทำให้สอนไม่ทัน เวลาที่กำหนดในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันทนา นิพนธ์ทิทยา (2525) พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหา

และแบบฝึกหัดกลุ่มทักษะมีมากเกินไป ครูไม่สามารถสอนทันตามกำหนดเวลาได้ อันเป็นผลให้ครูบางท่านต้องสอนข้ามเนื้อหาและแบบฝึกหัดบาง เรื่องที่ซ้ำกัน ทำให้นักเรียนมีความรู้ ประสพการณ์ และทักษะที่แคบ เป็นปัญหาต่อการเรียนในชั้นต่อไป เพราะนักเรียนขาดความรู้และทักษะพื้นฐาน เบื้องต้น อีกสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจาก ครูใช้เวลาเรียนไม่ครบตามหลักสูตร กำหนด เพราะจากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจะใช้เวลาเรียนของนักเรียนจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรด้วย และจากข้อเสนอแนะด้านการใช้หลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรพบว่า สาเหตุเพราะครูไม่ครบชั้นเรียนและมีงานอื่น ๆ เช่น งานธุรการ การเงิน และงานพัสดุ ต้องรับผิดชอบด้วยจำเป็นต้องใช้เวลาเรียนของนักเรียนไปทำงานดังกล่าว หรือไม่ก็ต้องไปอบรมที่อำเภอ จึงทำให้สอนเนื้อหาได้ไม่ทัน เวลาตามหลักสูตรกำหนด

ส่วนปัญหาครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาบางกลุ่มประสพการณ์ จากการวิจัยพบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมากที่สุด ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ สันทนา นิพนธ์พิทยา (2525) พบว่า ครูขาดความถนัดในการสอน ดนตรี-นาฏศิลป์ จึงละเลยไม่สอนในกลุ่มวิชานี้ เป็นผลให้นักเรียนขาดความรู้ ทักษะพื้นฐานและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องมาจากครูประถมศึกษา เป็นตำแหน่งที่เปิดรับครูที่จบทุกสาขา ไม่ได้เปิดรับบรรจุครูที่จบวิชาเอกโดยเฉพาะจึงทำให้เกิดปัญหาขึ้น เมื่อจำเป็นต้องสอนเนื้อหาที่ต้องใช้ครูที่จบวิชาเอกเฉพาะมาสอน เช่น วิชาดนตรี-นาฏศิลป์ งานช่างประดิษฐ์ ฯลฯ และอีกอย่างหนึ่งเป็นเพราะครูไม่มีความกระตือรือร้นที่จะใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม (ศิริวรรณ ตีไพฑูย์, 2523) จึงทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ แนวทางแก้ไขปัญหาเมื่อไม่สามารถบรรจุครูที่มีความรู้เฉพาะสาขาได้ ทางราชการควรจะต้องจัดให้ครูประจำการที่มีอยู่แล้ว เข้าอบรม เป็นหลักสูตรระยะสั้น ช่วงปิดเทอมในส่วนหรือเนื้อหาบางกลุ่มที่ครูไม่สามารถสอนได้ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็คงจะลดลงอย่างแน่นอน

3. ด้านการใช้สื่อการสอน

จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากตอบสนองคล้อยกันว่า สื่อการสอนที่ครูไม่ใช้เลย คือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะและ เครื่องฉายสไลด์ สื่อการสอนที่มีจำนวนไม่เพียงพอ คือ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ส่วนห้องเก็บสื่อการสอนผู้บริหาร

ส่วนมากร้อยละ 51.92 ตอบว่า โรงเรียนไม่มีห้องเก็บสื่อการสอนโดยเฉพาะ จะเก็บสื่อการสอนไว้ในห้องเรียน ส่วนผู้บริหารร้อยละ 48.08 และครูส่วนมากตอบว่า โรงเรียนมีห้องเก็บสื่อการสอนโดยเฉพาะ ส่วนปัญหาด้านการใช้สื่อการสอนคือ มีสื่อการสอนไม่เพียงพอ เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะพบว่า สาเหตุที่ครูไม่ใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะและเครื่องฉายสไลด์ เนื่องจากโรงเรียนไม่มีใช้ จากงานวิจัยพบว่า มีผู้บริหารร้อยละ 94.23 และครูร้อยละ 80.08 ตอบว่า โรงเรียนไม่มีสื่อการสอนประเภทเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะและเครื่องฉายสไลด์ใช้ในโรงเรียน และจากการที่ผู้วิจัยไปสังเกตโรงเรียนพบว่าโรงเรียนเกือบทุกโรงที่ไปสังเกตจะไม่มีสื่อการสอนประเภทดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นอยู่บ้างก็เฉพาะโรงเรียนที่เป็นสำนักงานกลุ่มโรงเรียนเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสื่อการสอนประเภทนี้มีราคาแพงและต้องใช้ครูที่มีความรู้ความชำนาญควบคุมการใช้ โดยเฉพาะดังที่ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526) กล่าวถึงเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการสื่อการศึกษาที่เป็นศูนย์รวมของกลุ่มโรงเรียนว่าควรประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย ตั้งแต่ระดับเสมียน พนักงานเทคนิค เจ้าหน้าที่จัดหาและบริการทั้งในด้านการผลิตและบำรุงรักษาสื่อการศึกษา ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและได้รับการฝึกอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การบริการสื่อการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้งบประมาณที่ทางราชการจัดสรรให้โรงเรียนแต่ละโรงก็มีจำนวนจำกัดไม่มากพอที่จะจัดหาสื่อให้ครบทุกประเภท จัดหาให้ได้เฉพาะโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานกลุ่มเท่านั้น และถึงแม้โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานกลุ่มจะมีสื่อการสอนประเภทดังกล่าวก็ไม่สามารถจะให้บริการโรงเรียนที่เป็นบริวารได้เต็มที่ เพราะระยะทางระหว่างโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งสำนักงานกลุ่มโรงเรียนกับโรงเรียนบริวาร อยู่ห่างไกลกัน การคมนาคมไม่สะดวกและไม่มีพาหนะที่จะนำไปบริการแก่โรงเรียนบริวารได้ และถึงแม้ว่าจะมีพาหนะก็ขาดบุคลากรที่จะให้บริการ จึงเป็นเหตุให้โรงเรียนแต่ละโรงตัดปัญหาโดย ไม่ใช้สื่อการสอนประเภทนี้จะใช้อยู่บ้างก็เฉพาะโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งสำนักงานกลุ่มโรงเรียนเท่านั้น ส่วนการที่โรงเรียนมีสื่อการสอนประเภท หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ จำนวนไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะ สื่อการสอนประเภทนี้โรงเรียนผลิตขึ้นเองไม่ได้ งบประมาณในการจัดซื้อก็มีจำนวนจำกัดหรือมีไม่เพียงพอจากการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากตอบว่า โรงเรียนขาดเงินงบประมาณ

สนับสนุนการผลิตสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย พุกษ์วัฒนานนท์ (2530) พบว่า ปัญหาการใช้สื่อการสอน คือ ขาดแคลนงบประมาณในการผลิตและการจัดหา และจากผลการวิจัยของ ชลอ มงคลการุณย์ (2530) พบว่า สาเหตุการขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดทางงบประมาณของโรงเรียน ประกอบกับจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนมาก ความจำเป็นและความต้องการการใช้ก็ยังมีมากขึ้นจึงทำให้เกิดการขาดแคลนได้ จากปัญหาดังกล่าวเป็นผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหัวข้อการสอนข่าว เมื่อนักเรียนไม่มีเอกสาร วารสาร หรือนั่งสื่อบริการพิมพ์อ่านค้นคว้า ก็ทำให้การสอนข่าวไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ในเรื่องสถานที่เก็บสื่อ ผู้บริหารร้อยละ 51.92 ตอบว่า ไม่มีห้องเก็บสื่อการสอน เฉพาะ ส่วนครูร้อยละ 60.90 ตอบว่ามีห้องเก็บสื่อการสอนเฉพาะ จากการไปสังเกตโรงเรียน ผู้วิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีอาคารสถานที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและบางโรงเรียนยังมีห้องว่างมากพอที่จะตัดแปลงไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้ แต่ก็ไม่ได้จัดทำดังจะเห็นได้จากการที่ครูเก็บสื่อไว้ในห้องเรียนอย่างไม่เป็นระบบระเบียบ ทำให้การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการจัดระบบการใช้อาคารสถานที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสมนั่นเอง

ส่วนปัญหาการมีสื่อการสอนจำนวนไม่เพียงพอ นั้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากขาดแคลนเงินงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อการสอน อีกสาเหตุหนึ่งจากการไปสังเกตโรงเรียนของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนเกือบทุกโรงเรียนไม่มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ครูนำวัสดุท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา เดชาภิวัฒน์สกุล (2527) และ กษมา สารสมุทร (2524) พบว่า ครูมีปัญหาในด้านการผลิตและใช้สื่อการสอน โดยเฉพาะการผลิตสื่อการสอนด้วยวัสดุท้องถิ่น นอกจากนี้สาเหตุที่พบอีกสาเหตุหนึ่งคือ ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากร้อยละ 75.19 ต้องสอนเฉลี่ย 25 ชั่วโมง/สัปดาห์ ประกอบกับโรงเรียนมีงานอื่น ๆ มอบหมายให้ครูช่วยปฏิบัติด้วย เช่น งานโครงการอาหารกลางวัน งานสหกรณ์ งานแนะแนว งานธุรการ ฯลฯ ทำให้ไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้โรงเรียนมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ อันเป็นผลให้ประสิทธิภาพการสอนของครูได้ผลไม่เต็มที่ ซึ่งก็อาจเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

4. ด้านการวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูส่วนมากตอบสอดคล้องกันว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้สร้างแบบทดสอบวัดผลปลายภาคหรือปลายปีให้ โรงเรียนไม่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อสอบ และการสุ่มบริเวณชายแดนทำให้นักเรียนขาดสอบ เป็นผลให้ครูต้อง เสียเวลาจัดสอบซ่อมให้ภายหลัง

ส่วนปัญหาด้านการวัดและประเมินผลพบว่า ครูไม่สามารถสร้าง เครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนได้

จากการที่ผู้บริหารและครูตอบสอดคล้องกันว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้สร้างแบบทดสอบวัดผลปลายภาคหรือปลายปีให้ นั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการครูกลุ่มโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า ครูมีภาระการสอนมากและยังมีงานอื่น ๆ ของโรงเรียนต้องรับผิดชอบจนไม่มีเวลาสร้างแบบทดสอบ ทางผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน จึงตกลงให้ครูวิชาการกลุ่ม เป็นผู้สร้างแบบทดสอบให้ครูภายในกลุ่มโรงเรียนของตน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วผู้วิจัย เห็นว่ามีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีในแง่ที่ว่า ลดภาระให้แก่ครูผู้สอนไม่ให้ต้องทำงานหนักจนเกินไป ส่วนผลเสียก็คือผู้ออกข้อสอบกับผู้ทำการสอนเป็นคนละคนกัน แม้ว่าครูผู้ออกข้อสอบจะมีจุดประสงค์เป็นหลักในการออกข้อสอบ ก็คงไม่สามารถออกข้อสอบได้ครอบคลุมเนื้อหาเหมือนกับให้ครูผู้สอน เป็นผู้ออกข้อสอบ เองอย่างแน่นอน ฉะนั้นปัญหาการออกข้อสอบที่ตามมาคือ ออกข้อสอบไม่ตรงกับ การสอนของผู้สอน อันอาจ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

การที่ทางโรงเรียนไม่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อสอบนั้น สาเหตุส่วนใหญ่ผู้บริหารและครูตอบสอดคล้องกันว่า เพราะขาดความรู้ความ เข้าใจในการจัดทำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชโล มงคลการุณย์ (2530)พบว่า โรงเรียนไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ เนื่องจากกระบวนการวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการวัดและประเมินผล เป็นอย่างดี โดยเฉพาะต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้าง เครื่องมือวัดผล มีความรู้ความ เข้าใจว่า เครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพนั้น มีลักษณะอย่างไร และประการสำคัญต้องมีความรู้ความ เข้าใจทาง คำนวณสถิติพอสมควร ส่วนใหญ่แล้วแต่ละโรงเรียนมีครูที่มีคุณสมบัติดังกล่าว น้อยมาก จึงยังไม่สามารถดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบในระดับโรงเรียนได้

การสู้รบบริเวณชายแดน เป็นอุปสรรคต่อการวัดและประเมินผล ทำให้นักเรียนขาดสอบอัน เป็นเหตุให้ครูต้องเสีย เวลามาสอบซ่อมภายหลังจากนั้น เป็นเพราะสภาพและลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ใกล้บริเวณชายแดนที่มีการสู้รบกันของ เขมรสามฝ่าย ดัง เช่น เหตุการณ์ เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2532 การสู้รบกันของกองกำลังภายนอกประเทศ ทำให้มีกระสุนปืนใหญ่ยิงมาตกในเขตประเทศไทยจำนวนมาก ลูกกระสุนปืนใหญ่จะครอบโรงเรียน อพ.คลองน้ำใส กระสุนที่ตกใกล้ที่สุดห่างจากโรงเรียนประมาณ 300 เมตร ขณะที่ลูกปืนตก โรงเรียนกำลังดำเนินการสอบปลายภาคเรียนอยู่ทุกชั้น เรียน เป็นเหตุให้ครูต้องรีบสั่งหยุดทำการสอบและนำนักเรียนหลบลงหลุมหลบภัยทันที นี่คือนปัญหาที่ค่อนข้างจะแก้ไขได้ยากตราบไคที่ประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศกัมพูชายังไม่สามารถรวมตัวกัน เป็นรัฐ เอกภาพได้

ส่วนปัญหาที่ครูไม่สามารถสร้าง เครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนได้นั้น ได้ผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลลภา อารีรัตน์ (2523) และสายสมร ศิวีเศษ (2526) พบว่าครูไม่สามารถสร้าง เครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ครบตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนหรือคู่มือครู ทั้งนี้อาจ เป็น เพราะครูไม่ค่อยมีความรู้ความ เข้าใจในการวัดและประเมินผล เท่าที่ควร ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารส่วนมากตอบว่า ครูมีความรู้และประสบการณ์ด้านการวัดผลระดับปานกลาง และครูส่วนมากก็ตอบว่าได้รับความรู้ด้านการวัดและประเมินผลโดยการศึกษาจากตำราและ เอกสาร ด้วยตนเอง ซึ่งการศึกษาด้วยตนเองดังกล่าวอาจจะทำให้ครูไม่เข้าใจหลักการวัดและประเมินผลอย่างลึกซึ้งจนไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้ ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น

5. ด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากจะใช้ เวลาเรียนจัดทำกิจกรรม เสริมหลักสูตร มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นบางกิจกรรม และมีปัญหาด้านขาดเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดทำโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน ในกรณีที่โรงเรียนใช้เวลาเรียนจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจเป็นเพราะว่าครูไม่มีเวลาว่างพอที่จะจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนได้ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูส่วนมากเป็นคนท้องถิ่นอื่น ผู้บริหารส่วนใหญ่ก็พักอยู่นอกหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ ส่วนครูร้อยละ 50.75 เท่านั้น ที่พักบ้านพักครู นอกจากนี้ผู้บริหารและครูส่วนมากสมรสแล้ว จึงไม่มีเวลาว่างมากนักเพราะนอกจากจะเสียเวลาในการเดินทางมาสอนแล้ว ยังต้องรับภาระครอบครัวทางบ้านอีก จึงต้องใช้เวลาเรียนจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรไปด้วย อัน เป็นเหตุให้ครูใช้เวลาการจัดกิจกรรมการเรียนตามหลักสูตรน้อยลงไม่เต็มเวลา ตาม

หลักสูตรกำหนด มีครูจำนวนมาก มักจะบ่นเสมอว่าเนื้อหาการสอนมีมากทำให้สอนไม่ทัน เวลา ซึ่งตามความเป็นจริง เนื้อหาการสอนจัดได้สอดคล้องกับเวลาดีแล้ว แต่ครูจัดกิจกรรมการเรียน การสอนไม่เต็มเวลาตามหลักสูตรกำหนดเอง ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นปัญหาอยู่ไม่น้อย เพราะถ้าหาก ครูในโรงเรียนใช้เวลาเรียนจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรมาก เวลาจัดกิจกรรมการเรียนตามหลักสูตร ก็น้อยลงทำให้การสอนเนื้อหาได้ไม่ครบตามหลักสูตรกำหนด แต่ถ้าครูใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียน ตามหลักสูตรหมดก็ไม่มีเวลาที่จะจัดทำกิจกรรม เสริมหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ วสันต์ พรหมบุญ (2522) ปิยวดี ผิรังคะเปาระ (2522) และอิทธิพล รุ่งประพันธ์ (2528) พบว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร คือ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เสริม หลักสูตรมีไม่เพียงพอ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า กิจกรรม เสริมหลักสูตรมีความสำคัญพอ ๆ กับ กิจกรรมการเรียนตามหลักสูตร เพราะช่วยให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ทุกด้าน เพิ่มขึ้น รู้จักการทำงาน เป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนส่วนมาก ตอบสอดคล้องกันว่า ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการจัด กิจกรรม เสริมหลักสูตรคือ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นทุกด้าน และรู้จักการทำงาน เป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ ดังนั้น ครูควรจะต้องจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรควบคู่ไปกับการจัด กิจกรรมการเรียน หากมีข้อหาเรื่องเวลา ผู้วิจัยคิดว่าควรจะมีการปรับ เนื้อหาของหลักสูตร เสีย ใหม่เพื่อให้มีเวลาเหลือสำหรับให้ครูประณตศึกษาได้มีเวลาจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรได้บ้าง โดยไม่ต้องไปเบียดบัง เวลาส่วนตัวหรือ เวลาเรียนของนักเรียนมาจัดทำกิจกรรม เสริมหลักสูตรดังกล่าว

การประ เนิผลการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรส่วนใหญ่โรงเรียนมีการประ เนิผลเป็น บางกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวดี ผิรังคะเปาระ (2522) และอิทธิพล รุ่งประพันธ์ (2528) พบว่า เมื่อจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรแล้วทางโรงเรียนมีการประ เนิผล ไม่สม่ำเสมอจะมีการประ เนิผลเป็นบางครั้ง เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนและครูยังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร ดังเช่น จากงานวิจัยของ วสันต์ พรหมบุญ (2522) พบว่า ครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการ จัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร จึงอาจ เป็นเหตุให้ครูขาดความสนใจและติดตามผลในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรดังกล่าวด้วย

ส่วนปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนคือ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานจัดทำโครงการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ศิริ วิชาลัย (2524) ปิยวดี ศิริรังคะเปาระ (2522) บุญลือ ปาระมี (2529) และอิทธิพล รีมประพันธ์ (2528) พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ ขาดเงินงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณที่โรงเรียนได้รับมีจำกัด แม้แต่จะจัดหาซื้อสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็ยังไม่เพียงพอจึงยากนักที่ทางโรงเรียน จะมีเงินเหลือเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนได้เงินเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาจากการบริจาคของครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากสภาพทาง เศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนตามแนวชายแดนกัมพูชาไม่ค่อยดี เงินบริจาคที่ได้รับจึงมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนอย่างจริงจังได้

6. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ไม่ห่างจากชายแดนกัมพูชามากนัก เมื่อมีการสู้รบ เกิดขึ้นตามแนวชายแดน ก็มักจะมีลูกกระสุนปืนใหญ่พัดหลงเข้ามาตกในเขตแดนไทย ใกล้ ๆ กับบริเวณโรงเรียน ผู้บริหารและครูส่วนมากก็ไม่ค่อยมั่นใจในความปลอดภัยนัก ในกรณีที่โรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ไม่ห่างจากชายแดนกัมพูชานั้น เป็น เพราะนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลที่ไม่ต้องการให้ราษฎรละทิ้งพื้นที่ชายแดนของไทย จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุตรหลานของราษฎรบริเวณชายแดนได้รับการศึกษา เหมือนกับราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและจากการไปสังเกตโรงเรียนของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ตำบลไทย-กัมพูชา อยู่ห่างจากชายแดนกัมพูชาใกล้ที่สุดประมาณ 1 กิโลเมตรและไกลที่สุดได้ไม่เกิน 28 กิโลเมตร ถ้าหากมีลูกกระสุนปืนใหญ่พัดหลงเข้ามาตกในเขตแดนไทย โรงเรียนประถมศึกษาเหล่านี้ก็คงอยู่ในวิถีกระสุนปืนใหญ่อย่างแน่นอน โรงเรียนประถมศึกษาเหล่านี้ จึง เสี่ยงอันตรายอย่างยิ่งต่อการถูกลูกกระสุนปืนใหญ่ที่พัดหลงจากการยิงต่อสู้กันของกองกำลังจากภายนอกประเทศ แต่ก็ เป็น เรื่องสุดวิสัยที่จะแก้ไขได้ในเรื่องนี้ เพราะนโยบายทางการเมืองและนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลที่จำเป็นต้องคงสภาพของโรงเรียนตามแนวชายแดนเอาไว้ สิ่งที่น่าจะแก้ไขได้ก็คือการรักษาความปลอดภัยและการเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูส่วนมากยังไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัยนัก เพราะจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร

และครูส่วนใหญ่ตอบสนองคล้อยกันว่า สาเหตุเพราะไม่ได้รับการฝึกการใช้อาวุธและไม่มีอาวุธ
 ป้องกันตัว นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ระดับกรมหรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 และระดับจังหวัดมักไม่ใคร่ไปเยี่ยมเยียน เพียงแต่ไปตรวจเยี่ยมบ้าง นาน ๆ ครั้ง เฉพาะเมื่อมี
 เหตุการณ์สู้รบ เกิดขึ้นเท่านั้น นั่นก็แสดงให้เห็นว่าขวัญของผู้บริหารและครูของโรงเรียนประถม
 ศึกษาตามแนวชายแดนยังไม่ดีนัก อันจะเป็นผลสืบเนื่องไปถึงนักเรียนด้วย ดังเช่นงานวิจัยของ
 Anderson (อ้างถึงใน อารี สวรรค์วานิช, 2522) พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครู
 มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ขวัญในการปฏิบัติ
 งานของครูดี สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนจะสูง และการสอนก็ดีไปด้วย นอกจากนี้
 สงวน ช่างฉัตร (2520) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญในการทำงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครู
 ประการหนึ่งคือ ความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุในการสร้างขวัญและ
 กำลังใจในการทำงานเรียกว่า ทฤษฎีแรงจูงใจ (The Motivation Hygiene Theory)
 ของ เฮอส์เบอร์ก (Herzberg, 1959) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการทำงานซึ่งมี
 สองปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยกระตุ้น (Motivator Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors)
 ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับสุขอนามัยที่คอยเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจในการทำงานและคอย
 ค้ำจุนให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจ หากปัจจัยเหล่านี้ไม่เป็นไปตามความคิดเห็นและ
 ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานแล้ว ก็จะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ ปัจจัยค้ำจุนที่เป็นปัจจัยสำคัญ
 อันหนึ่งคือ ความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งจะเห็นว่าความต้องการ ความมั่นคงปลอดภัยนั้นเป็นหนึ่งใน
 ห้าของความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมาสโลว์ (Maslow,
 1970) จึงนับว่าความมั่นคงปลอดภัยมีความสำคัญไม่น้อย ความต้องการอันนี้หากได้รับการตอบสนอง
 ก็จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานได้ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา
 ในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านกันคนเองชายแดน ด้านไทย-กัมพูชา ต้องประสบปัญหาหลายประการ
 เช่น ความยากลำบากในเรื่องที่อยู่อาศัย การเดินทาง การเสี่ยงต่อโรคภัยไข้เจ็บ ใจร้าย
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสี่ยงภัยต่อภัยสงครามที่เกิดจากการสู้รบกันระหว่างฝ่าย เอง สัมริน
 และขบวนการกู้ชาติ เขมรซึ่งเกิดขึ้นเสมอในช่วงฤดูแล้ง อันเป็นผลกระทบต่อครูและนักเรียน
 ซึ่งบางครั้งต้องทิ้งห้องเรียนวิ่งลงหลุมหลบภัยหรืออพยพออกจากพื้นที่ เพื่อหลบหลีกกระสุนปืนใหญ่ที่
 พัลลตกลงเข้ามาตกในเขตไทยตามหลักการแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 (2530) ได้หาทางช่วยเหลือข้าราชการครูในโรงเรียนเหล่านี้ โดยออกไปตรวจเยี่ยมบำรุงขวัญ
 ให้สิทธิพิเศษในเรื่องการพิจารณาโยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นกรณีพิเศษ การขอ

พระราชทาน เหรียญพิทักษ์ เสรีชน หรือ เหรียญราชการชายแดน ให้ เบี้ยเลี้ยงภัยหรือ เบี้ยกันดาร และจัดให้มีการประกันชีวิตครูขึ้น แต่จากการไปสังเกตโรงเรียนและสัมภาษณ์ข้าราชการครูในโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า ครูส่วนมากจะได้รับ เฉพาะ เบี้ยเลี้ยงภัยหรือ เบี้ยกันดาร เท่านั้น ส่วนการทำประกันชีวิต และการขอพระราชทาน เหรียญราชการชายแดน ครูส่วนใหญ่จะตอบว่าเป็นคำพูดที่ทาง เจ้าหน้าที่ค้นสังกัด เขาให้กำลังใจว่าจะจัดการให้ขณะมีการสู้รบเกิดขึ้นบริเวณชายแดนเท่านั้น แต่เมื่อเหตุการณ์สงบทุกอย่างก็เงียบสงบตามไปด้วย ยังไม่มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวให้แต่อย่างใด และจากการสอบถามของผู้บริหารและครูก็พบว่า ผู้บริหารร้อยละ 57.69 และครูร้อยละ 43.23 เท่านั้นที่ได้รับการประกันชีวิต ส่วนการได้รับพระราชทาน เหรียญราชการชายแดนนั้น ผู้บริหารไม่มีใครได้รับเลย ส่วนครูได้รับ เหรียญราชการชายแดนเพียง ร้อยละ 0.83 เท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า เรื่องนี้มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนชายแดนไม่น้อย คราวใดที่ประเทศเพื่อนบ้านชาวกัมพูชาไม่สามารถรวมตัว เป็นรัฐ เอกภาพได้ความสงบภายในประเทศกัมพูชา ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้อย่างแน่นอน ผลก็คือ ครูและนักเรียนตามแนวชายแดนของไทย-กัมพูชา ก็ยังต้องวิ่งหลบหลุกกระสุนปืนใหญ่อยู่อย่างไม่ต้องสงสัย และก็คาดการณ์ไม่ถูกด้วยว่าการสู้รบจะเกิดขึ้นตามแนวชายแดนกัมพูชาใกล้พื้นที่ส่วนไหนของชายแดนไทย ทำให้ประชาชนชาวไทยตามแนวชายแดนต้องหวาดผวาคือไป

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจากการสอบถามของผู้บริหารและครู การสัมภาษณ์นักเรียน และการสังเกตโรงเรียนจะพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา ส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ลักษณะที่ตั้งไม่เหมาะสม เพราะอยู่ในวิถีกระสุนปืนใหญ่ของฝ่ายตรงข้าม ห่างจากชายแดนกัมพูชาไม่เกิน 28 กิโลเมตร ผู้บริหารและครู ส่วนมากไม่ค่อยมั่นใจในความปลอดภัย ได้รับการป้องกันอันตรายจากการสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน เป็นครั้งคราว โดยมีงบประมาณสนับสนุนเขตหลุมหลบภัยให้ โรงเรียนมีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้ระดับปานกลาง เอกสารประกอบหลักสูตรที่โรงเรียนนำมาใช้เป็นประจำคือ คู่มือครู/คู่มือการสอนและหนังสือเรียน โดยได้รับ เอกสารประกอบหลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนไม่ได้จัดทำ เอกสาร เสริมหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์ใด ครูส่วนมากใช้วิธีการสอนโดยการบรรยายและสอน เนื้อหาได้ไม่ครบตามหลักสูตรกำหนด ในเนื้อหาบางกลุ่มที่ครูไม่สามารถดำเนินการสอนได้เองจะแก้ปัญห โดยให้เพื่อนครูที่มีความสามารถช่วยสอนแทน สื่อการสอนที่โรงเรียนให้เป็นประจำคือ บัตรคำ สื่อที่ไม่มีให้คือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะและ เครื่องฉายสไลด์ ส่วนใหญ่โรงเรียนจัดหาสื่อมาให้โดยจัดซื้อด้วย เงินรายหัวของนักเรียนและผลิตขึ้นใช้เอง จัดเก็บสื่อการสอนไว้ในห้องเรียน ไม่มีห้องเก็บสื่อเฉพาะ ด้านการวัด

และประเมินผลครูส่วนมากมีความรู้และประสบการณ์ระดับปานกลาง โดยการศึกษาจากคำร่ำด้วยตัวเอง ใช้วิธีวัดและประเมินผลนักเรียนโดยวิธีสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้สร้าง เครื่องมือวัดผลให้ โรงเรียนไม่ได้วิเคราะห์ข้อสอบ เพราะขาดความรู้ความเข้าใจ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนใช้เวลาเรียนจัดทำ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมจากการบริจาคของครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมที่โรงเรียนจัด คือ การประชุมอบรมนักเรียนทุก ๆ วันสุดสัปดาห์ จัดกลุ่มอาสาสมัครเพื่อทำงานให้โรงเรียน จัดกิจกรรมวันไหว้ครู จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่ม จัดนิทรรศการและป้ายนิเทศทางวิชาการ จัดอบรมวิธีทอกล้วย เมื่อมีการสู้รบเกิดขึ้น จัดให้นักเรียนชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูง จัดกิจกรรมสหกรณ์ และจัดกิจกรรมทำแปลงสาธิตการเกษตร มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นบางกิจกรรม และนำผลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ สถานที่ตั้งของโรงเรียนไม่เหมาะสม เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการสอน มีจำนวนไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาบางกลุ่มประสบการณ์และไม่สามารถสร้าง เครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนได้ ขาดเงินงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ในช่วงที่มีการสู้รบเกิดขึ้นบริเวณชายแดนนักเรียนจะขาดเรียนมาก และยังทำให้ครูและนักเรียนขวัญเสีย ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติได้ และจากการวิจัยพบว่าผลการวิจัยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครู การสัมภาษณ์นักเรียน และการสังเกตโรงเรียนบางเรื่องมีความขัดแย้งกันคือ ด้านการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครู พบว่า มีปัญหาเรื่องเอกสารประกอบหลักสูตร มีจำนวนไม่เพียงพอ แต่จากการสังเกตโรงเรียนพบว่า โรงเรียนมีเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอนใช้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครู ส่วนมากตอบว่าไม่เคยมีทหารต่างชาติหรือผู้ก่อการร้าย เข้ามามาก่อนความไม่สงบหรือ เข้ามามาก่อนในโรงเรียนหรือ ในหมู่บ้าน แต่จากการสัมภาษณ์นักเรียนส่วนมากจะตอบว่า เคยมีผู้ก่อการร้ายหรือทหารต่างชาติ เข้ามามาก่อนโดยมาจี ปล้น เอาเสบียงอาหารจากชาวบ้านและคณะครูนาน ๆ ครั้ง ที่ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครู ขัดแย้งกับผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนและการสังเกตโรงเรียน เพราะโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการสังเกต ผู้วิจัยเลือกจากตัวอย่างโรงเรียนที่ใช้ตอบแบบสอบถามมาเพียง 25% หรือจำนวน 14 โรงเรียน จากตัวอย่างโรงเรียนที่ใช้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 57 โรงเรียน และเลือกโรงเรียนโดยวิธีเจาะจงเฉพาะโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการ

การสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนบ่อยครั้ง และเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้ถนนใหญ่ การคมนาคมสะดวก ฉะนั้นโรงเรียนที่ใกล้ฝั่ง เกิดส่วนมากจะเป็นโรงเรียนขนาดกลางและเป็นสำนักงานกลุ่มโรงเรียนมีห้องสมุดของสำนักงานกลุ่มอยู่ในโรงเรียน เอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนพอเพียง เพื่อสำรองไว้ให้โรงเรียนบริวารมาขอยืมใช้ได้ ฉะนั้นเอกสารประกอบหลักสูตรจึงมีจำนวนมากและจำนวนเพียงพอ และจากการที่นักเรียนตอบว่า เคยมีทหารต่างชาติและผู้ก่อการร้าย เข้ามามาก่อนนั้น เพราะนักเรียนที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์นั้นอยู่ในโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนบ่อยครั้ง บางครั้งจึงมีทหารต่างชาติเข้ามาจี ปล้น ราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทยอยู่เป็นประจำ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการใช้เอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เอกสารที่สำคัญ ๆ ได้แก่ แผนการสอน หลักสูตร แม่บท คู่มือครู/คู่มือการสอน เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ แก่ครูผู้สอน
2. ควรจัดให้ครูได้มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ และระดับกลุ่มโรงเรียน
3. ควรให้บริการเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรแก่ครูอย่างทั่วถึง และครบถ้วนทุกประเภทของเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการจัดตั้งห้องสมุดประจำกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนให้พอเพียง เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าทั้งครูและนักเรียน โดยจัดสรรงบประมาณจัดซื้อหนังสือและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
5. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพอย่างค่อเนื่อง โดยมีศึกษานิเทศก์อำเภอคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ
6. เน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่สามารถนิเทศครูภายในโรงเรียนให้ได้ นั่นคือผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง
7. จัดประกวดโรงเรียนดีเด่นในการใช้หลักสูตร
8. ควรพิจารณาส่งเสริมการบรรจุและแต่งตั้งครู ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ เช่น ครูดนตรี-นาฏศิลป์ ครูพลศึกษา ครูคหกรรม ครูเกษตร ฯลฯ ในโรงเรียนประถมศึกษา

หรือควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนด้วยการส่งครูเข้ารับการศึกษอบรมหรือดูงานเพิ่มเติมในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนของคนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดหาหรือผลิตและใช้สื่อการสอนให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรเน้นให้ผลิตสื่อการสอนจากวัสดุราคาเบาหรือวัสดุเหลือใช้และหาได้ง่ายในท้องถิ่นของตัวเอง โดยถือว่าการผลิตและใช้สื่อการสอนนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ

10. ควรจัดให้มีการอบรม เรื่องการผลิตและการใช้สื่อการสอนที่ระบุไว้ในแผนการสอนแต่ละวิชาแก่ครูเป็นประจำทุกปี การอบรมควรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และควรทำเอกสารแจกแก่ครูผู้เข้ารับการอบรมด้วย เพื่อครูจะได้นำไปใช้ต่อไป

11. ควรจัดให้มีการประกวดสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น ในวันการประถมศึกษาแห่งชาติทุกปี เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการสอน ให้ครูเห็นความสำคัญและคุณค่าของสื่อ

12. ควรมีการติดตามผลงานด้านสื่อการสอนและตรวจเยี่ยมโรงเรียนให้ทั่วถึง โดยเฉพาะโรงเรียนที่ห่างไกล เพื่อเป็นแรงกระตุ้นและให้กำลังใจต่อการทำงานของครูใหญ่และครูผู้สอน อันจะมีผลไปถึงการยกระดับโรงเรียนให้มีความทัดเทียมกันในด้านคุณภาพของการเรียนการสอนด้วย

13. ควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคในการผลิตและใช้สื่อการสอนอยู่เสมอ ๆ โดยอาจจะเผยแพร่ทางหนังสือ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้ครูได้รับความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ

14. ควรพิจารณาให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการจัดกิจกรรมในโรงเรียนตามความเหมาะสม

15. ควรเพิ่มสวัสดิการด้านการทำประกันชีวิต และขอเหรียญราชการชายแดนให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-กัมพูชา ให้มีสิทธิได้รับเท่าเทียมกันทุกคน เพื่อเป็นการเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านไทย-พม่า ไทย-ลาว และไทย-มาเลเซีย
2. การทำวิจัยนี้เป็นการวิจัย เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป เท่านั้นมิได้วิจัยแบบเจาะลึก ฉะนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรได้ศึกษาสภาพและปัญหาในแต่ละด้านของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ให้ละเอียดยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยตัวใดที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด